

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Іваненко Валентина Олександрівна

УДК 657.2:311.213.1:338.45(043.3)

**ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ
СТАТИСТИЧНОЇ ЗВІТНОСТІ З ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ
ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Житомир – 2011

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі бухгалтерського обліку в Житомирському державному технологічному університеті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Давидюк Тетяна Вікторівна,
Житомирський державний технологічний університет
докторант кафедри бухгалтерського обліку

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Чижевська Людмила Віталіївна,
Житомирський державний технологічний університет
завідувач кафедри господарського і фінансового контролю

кандидат економічних наук, доцент
Краєвський Володимир Миколайович,
Національний університет біоресурсів і
природокористування
доцент кафедри статистики та економічного аналізу

Захист відбудеться “28” вересня 2011 р. о 1400 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.052.01 у Житомирському державному технологічному університеті за адресою: 10005, м. Житомир, вул. Черняхівського, 103, ауд. 233.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Житомирського державного технологічного університету за адресою: 10005, м. Житомир, вул. Черняхівського, 103.

Автореферат розісланий “26” серпня 2011 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.В. Замула

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Стійке економічне зростання країни забезпечується високим рівнем ефективності суспільного виробництва, який безпосередньо залежить від результатів функціонування промислових підприємств. Промисловість визначає спеціалізацію економіки, масштаби участі в територіальному поділі праці, зайнятість, рівень життя населення країни, пріоритети розвитку транспортної, соціальної інфраструктур, інновацій, допоміжних та обслуговуючих виробництв.

За даними Державної служби статистики України на кінець 2010 р. промислові підприємства створили 26 % валової доданої вартості, надаючи при цьому робочі місця для майже 40 % зайнятого населення. Найбільшу частку у випуску товарів і послуг у 2010 році (32 %) займав випуск продукції підприємств переробної промисловості¹. Ефективне управління виробничою діяльністю вимагає належного інформаційного забезпечення, невід’ємною складовою якого є статистична звітність. Наведена в ній інформація, що базується на даних бухгалтерського обліку, є основою для прийняття ефективних управлінських рішень на мікро- і макрорівнях економіки, дає можливість зробити висновки про досягнуті результати розвитку окремих видів економічної діяльності. Удосконалення облікового забезпечення порядку формування статистичної звітності має виняткове значення для підготовки і прийняття управлінських рішень, що впливають на стратегію і тактику розвитку окремих суб’єктів господарювання, видів економічної діяльності, регіонів, країни.

Вагомий внесок у розвиток теоретичних та організаційно-методичних засад формування звітності підприємства, процедури її складання та аналізу в умовах вітчизняної економіки здійснили вітчизняні вчені: Ф.Ф. Бутинець, Ю.А. Верига, С.Ф. Голов, С.М. Гольцова, М.Я. Дем’яненко, Г.Г. Кірейцев, В.М. Костюченко, М.В. Кужельний, Н.М. Малюга, О.В. Олійник, В.К. Савчук, П.Т. Саблук, В.В. Сопко, В.О. Шевчук, М.М. Шигун, П.Я. Хомин, Л.В. Чижевська; вчені зарубіжних країн: П.С. Безруких, Л.А. Бернстайн, Н.А. Бреславцева, М.Ф. Ван Бреда, Г.А. Велш, Д. Колдуел, А.П. Міхалкевич, Б. Нідлз, В.Д. Новодворський, В.Ф. Палій, Ж. Рішар, Я.В. Соколов, Е.С. Хендріксен, А.Н. Хорін, А.Д. Шеремет.

Проблемам удосконалення облікового забезпечення та методики формування показників статистичної звітності, а також якості вихідної статистичної інформації присвячені праці О.П. Жука, В.М. Краєвського, Г.І. Купалова, В.В. Моссаковського, А.В. Озеран, С.Г. Струмиліна, Г.І. Розумної, П.Я. Хомина, Ю.С. Цаль-Цалка.

Не применшуючи внеску вчених, необхідно відмітити невирішеність питань порядку формування та аналізу показників статистичної звітності підприємств промисловості відповідно до наявного облікового забезпечення та запитів зацікавлених внутрішніх і зовнішніх користувачів. Потреба вирішення зазначених питань зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Житомирського державного технологічного університету і є складовою державної програми досліджень на тему № 28 “Методологія моделювання національної системи бухгалтерського обліку в умовах трансформаційного економічного розвитку”

¹ Соціально-економічний розвиток України за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>

(номер державної реєстрації 0109U001876). У межах наукової програми автором виконані дослідження, пов'язані з теоретичним обґрунтуванням та удосконаленням наявного облікового забезпечення формування показників статистичної звітності відповідно до запитів користувачів.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертації полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці рекомендацій з удосконалення облікового забезпечення формування та аналізу статистичної звітності з виробництва продукції промислових підприємств.

Для досягнення мети в дисертації поставлено такі завдання:

- розкрити економічну сутність поняття “звітність” та систематизувати існуючі підходи до класифікації статистичної звітності підприємства;
- оцінити рівень облікового забезпечення порядку формування показників статистичної звітності щодо обсягів виробництва промислової продукції для визначення напрямів його удосконалення;
- виявити взаємозв'язок між бухгалтерським обліком і підготовкою управлінських рішень на рівні країни через систему показників статистичної звітності на основі аналізу сучасної національної практики формування інформації щодо обсягів виробництва продукції на макрорівні економіки;
- розробити облікове забезпечення формування статистичної звітності з виробництва промислової продукції з використанням ресурсного підходу для цілей ефективного управління промисловим виробництвом;
- визначити основні підходи до класифікації видів промислової продукції для розробки документального забезпечення підготовки облікової інформації щодо виробництва промислової продукції з метою складання статистичної звітності;
- оцінити достатність інформаційного забезпечення процесу формування статистичної звітності промислових підприємств у частині облікових даних щодо операцій з давальницькою сировиною;
- окреслити напрями проведення економічного аналізу виробництва промислової продукції на основі розширення інформаційної бази аналітичного дослідження показниками статистичної звітності;
- розробити методику аналізу статистичної звітності промислових підприємств з виробництва продукції для визначення напрямів потреб управління створюваною підприємством доданою вартістю.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що ефективність управління сферою виробництва матеріальних благ потребує інформаційного забезпечення формування статистичної звітності на основі даних бухгалтерського обліку, від ступеня достовірності яких залежить адекватність управлінських рішень на мікро- і макрорівнях економіки.

Об'єктом дослідження є процес облікового відображення і формування показників статистичної звітності за операціями з виробництва продукції промислових підприємств та їх аналіз.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних питань облікового забезпечення формування та аналізу статистичної звітності підприємств переробної промисловості з виробництва продукції.

Методи дослідження. У ході дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи і прийоми пізнання. За допомогою абстрактно-логічного методу та причинно-наслідкового зв'язку визначено порядок використання інформаційних ресурсів бухгалтерського обліку для здійснення макророзрахунків через систему показників статистичної звітності. Застосування методів групування, порівняння й конкретизації виступило основою удосконалення класифікації звітності та видів промислової продукції. Методи аналогії, діалектичний метод і системний підхід використовувалися для розробки організаційно-методичного підходу до бухгалтерського обліку операцій з виробництва продукції на давальницьких умовах. Логіко-гносеологічний метод дозволив дослідити зміст та уточнити економічні категорії у сфері бухгалтерського обліку; статистичний – виявити динаміку розвитку промисловості; метод відносних показників і способи факторного аналізу – оцінити ефективність здійснення промислової діяльності на основі даних статистичної звітності. Використання графічного методу сприяло наочному представленню статистичних даних і результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження є наукові джерела (монографічні праці, наукові статті, матеріали конференцій і семінарів з проблем удосконалення методики обліку процесу виробництва для формування та аналізу показників статистичної звітності з виробництва промислової продукції); нормативно-правові документи; статистичні джерела; довідкові та інформаційні видання; Інтернет-ресурси.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці рекомендацій з удосконалення облікового забезпечення формування та аналізу статистичної звітності з виробництва продукції промислових підприємств, що сприяє підвищенню ефективності прийняття рішень в системі управління промисловістю країни. Найбільш вагомими результатами, які характеризують наукову новизну та особистий внесок автора, є:

вперше одержано:

– теоретичне обґрунтування облікового забезпечення формування статистичної звітності з виробництва промислової продукції в частині господарських операцій щодо виробництва продукції власними силами та на давальницьких умовах з використанням ресурсного підходу, що створює умови для прийняття економічних рішень щодо управління промисловістю на мікро- та макрорівнях економіки;

удосконалено:

– порядок підготовки інформації для обчислення показника валової доданої вартості для промислових підприємств через систему показників статистичної звітності, що визначає додану вартість як об'єкт аналітичного дослідження на рівні підприємства;

– класифікацію промислової продукції в частині визначення її видів за об'єктами бухгалтерського обліку, статистичного спостереження, економічного аналізу та макророзрахунків, що створює умови для виокремлення класифікаційних ознак промислової продукції (зокрема, для цілей формування статистичної звітності; за набором ресурсів, що використовуються у процесі виробництва; за статистичними класифікаціями), застосування яких є визначальним для обґрунтування необхідних аналітичних розрізів облікової інформації для складання статистичної звітності;

– документальне забезпечення підготовки облікової інформації про обсяги

виробленої продукції та напрями її використання шляхом розробки облікових відомостей щодо виробництва промислової продукції для складання статистичної звітності, що сприяло підвищенню оперативності та точності її складання на основі ув'язки її показників з даними бухгалтерського обліку;

– методичний підхід до бухгалтерського обліку виробництва продукції на давальницьких умовах як у її власника, так і переробника (зокрема, через розробку пакету первинної документації за відповідними операціями, удосконалення методики формування собівартості продукції, виготовленої на давальницьких умовах, порядку відображення таких операцій на рахунках бухгалтерського обліку та у звітності підприємства), що забезпечує процес формування статистичної звітності інформацією щодо вартості такої сировини і результатів її переробки;

– методичні положення аналізу статистичної звітності в частині використання показника доданої вартості, розрахованого на основі даних статистичної звітності, для прийняття рішень щодо управління випуском продукції, її ресурсомісткістю та оцінки діяльності в цілому;

дістало подальший розвиток:

– триєдиний підхід до трактування поняття “звітність” як елементу методу бухгалтерського обліку, джерела інформації та форми статистичного спостереження, що виступило основою обґрунтування необхідності класифікації статистичної звітності за такими ознаками: напрями подання (загальнодержавна та відомча), специфіка об'єктів спостереження (галузева та за об'єктами) для уточнення ролі облікових даних у підготовці та аналізі статистичної звітності;

– напрями узгодження показників статистичної звітності з обліковими величинами (сутність, склад і назву показників) шляхом внесення пропозицій щодо змін до окремих форм статистичної звітності з виробництва продукції та інструкцій з їх заповнення, що дозволяє визначити вимоги до інформаційного забезпечення таких показників;

– методичне забезпечення економічного аналізу показників виробництва продукції шляхом визначення порядку формування вартісних і натуральних показників обсягу виробництва і реалізації промислової продукції на основі даних статистичної звітності, що забезпечує оперативне формування аналітичної інформації для управління виробництвом.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці рекомендацій з удосконалення організації і методики бухгалтерського обліку та аналізу процесу виробництва продукції промислових підприємств для відображення його результатів у статистичній звітності. Основні теоретичні та прикладні розробки впроваджено в практичну діяльність підприємств та організацій:

– напрями узгодження показників статистичної звітності з обліковими величинами шляхом внесення змін до окремих форм статистичної звітності з виробництва продукції та інструкції щодо їх заповнення (Головне управління статистики у Житомирській області, довідка № 36-2 від 17.12.2010 р.);

– методичний підхід до відображення в бухгалтерському обліку та механізм розкриття у фінансовій і статистичній звітності інформації щодо операцій, пов'язаних з переробкою давальницької сировини (ВАТ «Бердичівська фабрика одяжі», довідка № 276 від 13.03.2011 р.);

– порядок формування показників статистичної звітності щодо обсягів виробленої та реалізованої продукції на основі використання розроблених облікових відомостей та запропонованих рівнів аналітичних рахунків (ТОВ “ДКП “Фармацевтична фабрика”, довідка № 446 від 21.10.2010 р.);

– окремі результати дослідження використовуються у навчальному процесі Житомирського державного технологічного університету при викладанні навчальних дисциплін “Фінансовий облік”, “Звітність підприємств”, “Організація і методика економічного аналізу”, “Статистика” (довідка № 44-45/69 від 20.01.2011 р.).

Особистий внесок дисертанта. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням. Всі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача, що полягають у дослідженні комплексу питань, пов’язаних з удосконаленням облікового забезпечення формування та аналізу статистичної звітності підприємств переробної промисловості з виробництва продукції.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження, викладені в дисертації, доповідалися, обговорювалися та отримали позитивну оцінку на 9 міжнародних і всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях, що відображено в публікаціях [12-20].

Публікації. За результатами дисертаційної роботи опубліковано 11 наукових статей у фахових виданнях загальним обсягом 8,56 друк. арк. (особисто автору належить 7,39 друк. арк.), 9 тез доповідей загальним обсягом 1,82 друк. арк.; з інших публікацій, виданих у співавторстві, в дисертації використані лише ті положення, які є результатом особистого дослідження здобувача (2,83 друк. арк.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Основний зміст викладено на 188 сторінках друкованого тексту. Робота містить 21 таблиць на 26 сторінці, 26 рисунків на 19 сторінках, 19 додатків на 44 сторінках. Список використаних літературних джерел нараховує 213 найменувань на 21 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, завдання, об’єкт і предмет дослідження, сформульовано робочу гіпотезу, надано характеристику методів дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих наукових результатів.

У першому розділі **“Теоретичні основи облікового забезпечення формування статистичної звітності промислових підприємств з виробництва продукції”** визначено сутність та місце звітності в системі бухгалтерського обліку та статистичному дослідженні, а також досліджено взаємозв’язок між бухгалтерським обліком і статистичною звітністю у забезпеченні управління виробництвом промислової продукції на мікро- і макрорівнях економіки.

Ефективність управління економікою залежить передусім від повноти та достовірності отриманих інформаційних ресурсів, цінність яких визначається здатністю комплексно характеризувати економічні, соціальні, демографічні, екологічні та інші

явища і процеси, які відбуваються як на окремому підприємстві, так і в різних галузях економіки, регіонах та країні в цілому. Основним джерелом такого інформаційного забезпечення є дані бухгалтерського обліку, узагальнені у звітності.

Ретроспективний аналіз підходів до трактування сутності звітності в обліковій і статистичній літературі за 1938-2010 рр. дозволив виявити триєдиний підхід до трактування сутності поняття “звітність”: як елементу методу бухгалтерського обліку, джерела інформації та форми статистичного спостереження. Запропонований підхід найбільш повно відображає сутність звітності, основне призначення, розкриває її об’єктивну необхідність та дозволяє створити основу для розробки пропозицій щодо напрямів її застосування різними зацікавленими користувачами.

Дослідження існуючих класифікацій звітності підприємства та визначення місця звітності в системі бухгалтерського обліку і статистичному дослідженні сприяло уточненню видових характеристик статистичної звітності. Запропонована класифікація статистичної звітності за напрямками подання на загальнодержавну (централізовано подається до органів статистики) та відомчу (подається до окремих відомств з подальшим узагальненням ними отриманої інформації для подачі її у вигляді адміністративних даних статистичним органам) і за специфікою об’єктів спостереження – на галузеву (форми звітності підприємств певних галузей і видів діяльності) та звітність за об’єктами (форми звітності, які відображають інформацію щодо окремих об’єктів спостереження і складаються суб’єктами господарювання, визначеними за переліком органів державної статистики, незалежно від форм власності та видів діяльності) дозволяє виявити зв’язок між окресленими видами звітності, а також роль облікових даних у підготовці звітності та її аналізі.

Вивчення змісту форм статистичної звітності та інструкцій щодо їх заповнення на предмет порядку формування показників з виробництва промислової продукції показало, що існує ряд питань, які потребують уточнення, зокрема, інформаційне наповнення окремих показників не відповідає його назві (показник “Вироблена продукція, призначена для збуту” характеризує планове завдання з реалізації продукції зовнішнім покупцям, проте, в графі наводяться фактичні і планові дані щодо реалізованої продукції та використаної для внутрішніх потреб; показник “Обсяг реалізованої продукції, робіт, послуг” додатково містить інформацію про вартість реалізованих відходів і товарів); застосування різних назв та оцінок до однакових за сутністю показників щодо виробництва та реалізації промислової продукції у різних формах звітності (порядок оцінки вартості продукції для власних потреб, відрізняється у звітах за формами № 1-П, № 1П-НПП, № 1-підприємство); використання терміну “товари” як синонім до “вироблена продукція”, що ускладнює процес формування таких показників на основі бухгалтерської інформації.

На підставі інформації, яку суспільство отримує з бухгалтерського обліку через систему показників статистичної звітності окремого промислового підприємства, визначаються закономірності й тенденції, що склалися на рівні регіонів, виду економічної діяльності, країни в цілому, для управління промисловістю на мікро- та макрорівнях економіки. Разом з тим досі відсутня чітка нормативна регламентація використання системи бухгалтерського обліку для розрахунку валової доданої вартості (основного макропоказника, що характеризує результати виробництва промислової

продукції). Розроблений порядок підготовки облікової інформації для обчислення показника валової доданої вартості для промислового підприємства через систему показників статистичної звітності (рис. 1), що обумовлює застосування даного показника як об'єкта аналітичного дослідження на рівні підприємства.

Рис. 1. Удосконалений порядок формування інформації щодо обсягів виробництва промислової продукції за звітний період

Запропонований порядок отримання відомостей щодо обсягів виробництва промислової продукції безпосередньо з системи бухгалтерського обліку дає можливість прослідкувати споживання і розподіл доданої вартості для гармонізації інтересів суб'єктів господарювання на мікро- і макроекономічних рівнях.

Другий розділ **“Бухгалтерський облік виробництва продукції промислових підприємств для цілей формування статистичної звітності”** присвячено комплексному дослідженню організації і методики відображення в бухгалтерському обліку виробництва промислової продукції власними силами та на давальницьких умовах для цілей формування показників статистичної звітності.

На основі розробленої класифікації промислової продукції виокремлено її основні види (для цілей формування статистичної звітності) (вироблена продукція; вироблена продукція, призначена для збуту; реалізована продукція; продукція власного

виробництва, використана для внутрішніх потреб); за набором ресурсів, що використовуються у процесі виробництва (продукція власного виробництва з власної і давальницької сировини; продукція, вироблена на давальницьких умовах); за статистичними класифікаціями (за видами економічної діяльності; за номенклатурою продукції промисловості)), які є визначальними для обґрунтування аналітичних розрізів облікової інформації для цілей формування статистичної звітності.

Виділені види промислової продукції для потреб статистичного спостереження обумовлюють необхідність використання при побудові системи бухгалтерського обліку операцій з виробництва промислової продукції ресурсного підходу, в основу якого покладено набір ресурсів, який споживається суб'єктом господарювання при здійсненні виробничого процесу, що, відповідно, впливає на порядок формування об'єктів бухгалтерського обліку та їх відображення в статистичній звітності (табл. 1).

Таблиця 1. Ресурсний підхід до ідентифікації об'єктів обліку в обліковому забезпеченні формування статистичної звітності з виробництва промислової продукції

Вид продукції		Використані ресурси					Об'єкти бухгалтерського обліку
		Матеріальні ресурси	Трудові ресурси	Матеріальні, трудові й інші ресурси			
				Елементи витрат			
		Матеріальні витрати	Амортизація	Оплата праці	Відрахування на соціальні заходи	Інші операційні витрати	
Продукція власного виробництва	з власної сировини	+	+	+	+	+	Відображення всіх об'єктів обліку: наявності та руху запасів, використання необоротних активів, витрат на споживання робіт та послуг, нарахування та виплата заробітної плати, соціальних внесків
	з давальницької сировини	-	+	+	+	+	Відображення об'єктів обліку за спожитими ресурсами: використання необоротних активів, витрат на споживання робіт та послуг, нарахування та виплата заробітної плати, соціальних внесків (розробка спеціальних форм первинних документів; калькулювання вартості здійснених робіт з переробки давальницької сировини; відображення в обліку різних форм розрахунку за переробку сировини)
Продукція, вироблена на давальницьких умовах		+	-	-	-	+	Відображення об'єктів обліку за спожитими ресурсами: наявності та руху запасів, витрат на споживання робіт з переробки сировини (встановлення методів оцінки при списанні сировини на виробництво продукції; калькулювання собівартості виробленої на давальницьких умовах продукції; відображення в обліку різних форм розрахунку за переробку сировини)

Недосконалість існуючого порядку облікового відображення виготовлення промислової продукції на давальницьких умовах, зокрема, відсутність чіткого нормативного регулювання, обґрунтованого документального забезпечення таких операцій та відображення їх на рахунках бухгалтерського обліку і в звітності обумовили необхідність розробки методичного підходу до обліку операцій з давальницькою сировиною (табл. 2).

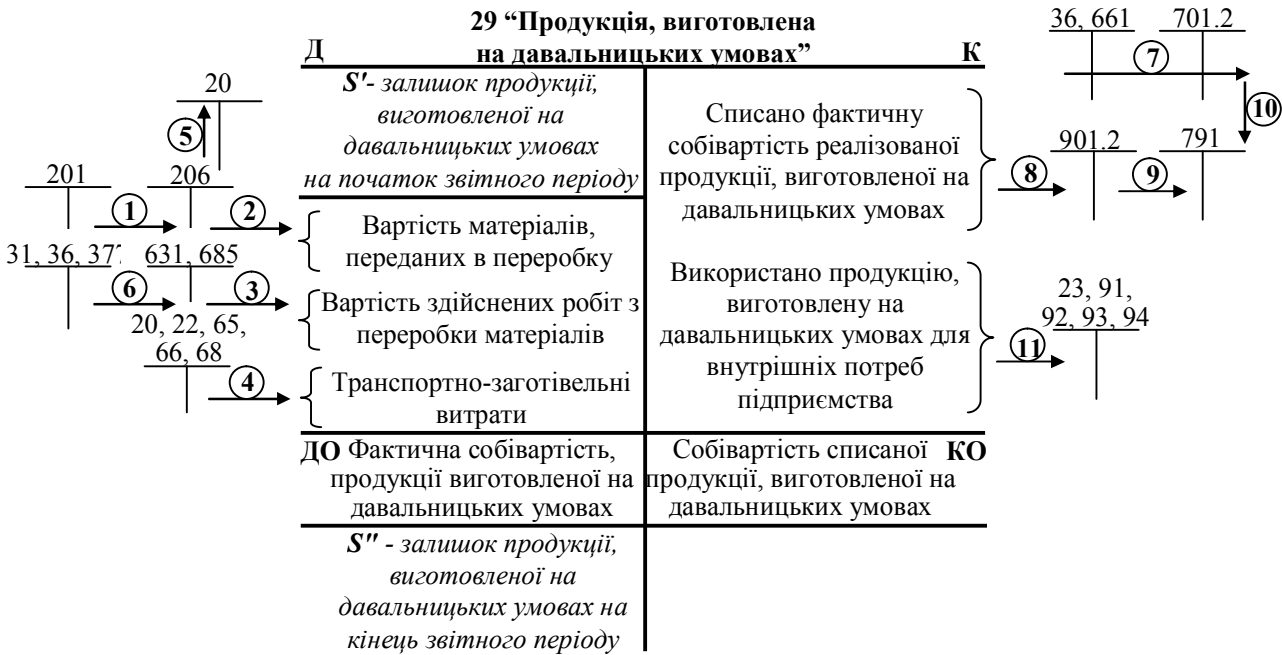
Таблиця 2. Методичний підхід до облікового відображення операцій з давальницькою сировиною

<i>Етапи та елементи методу бухгалтерського обліку</i>	<i>Замовник</i>	<i>Переробник</i>
Спостереження (документування та інвентаризація)	Розроблено бланки форм первинної документації щодо відвантаження (оприбуткування) давальницької сировини (“Акт приймання-передачі давальницької сировини” (ф. № ДС-1), “Накладна на передачу давальницької сировини” (ф. № ДС-2)); процесу переробки давальницької сировини (“Лімітно-забірна картка на відпуск давальницької сировини” (ф. № ДС-3), “Книга обліку руху давальницької сировини і результатів її переробки” (ф. № ДС-4), “Відомість залишків давальницької сировини”(ф. № ДС-5), “Накладна на внутрішнє переміщення продукції, виготовленої з давальницької сировини” (ф. № ДС-6), “Калькуляція продукції, виготовленої з давальницької сировини”, “Калькуляція робіт з переробки давальницької сировини”); здачі (приймання) виконаних робіт з переробки давальницької сировини (“Акт про виконані роботи з переробки давальницької сировини” (ф. № ДС-7), “Звіт переробника” (ф. № ДС-8)); відвантаження (оприбуткування) продукції, виготовленої з давальницької сировини (“Акт приймання-передачі продуктів переробки давальницької сировини” (ф. № ДС-9), “Накладна на передачу продуктів переробки давальницької сировини” (ф. № ДС-10))	
Вимірювання (оцінка і калькулювання)	Запропоновано порядок використання підходів та методів оцінки для визначення вартості продуктів переробки давальницької сировини, у тому числі основної продукції, супутньої продукції, зворотних відходів	Запропоновано порядок використання підходів та методів оцінки для визначення вартості виконаних робіт з переробки давальницької сировини з використанням позамовного методу
Реєстрація (рахунки і подвійний запис)	Запропоновано систему балансових рахунків бухгалтерського обліку (29 “Продукція, виготовлена на давальницьких умовах”, 29.1 “Основна продукція, виготовлена на давальницьких умовах”, 29.2 “Супутня продукція, виготовлена на давальницьких умовах”; 701.1 “Дохід від реалізації готової продукції власного виробництва”, 701.2 “Дохід від реалізації готової продукції, виготовленої на давальницьких умовах”; 901.1 “Собівартість реалізованої готової продукції власного виробництва”, 901.2 “Собівартість реалізованої готової продукції, виготовленої на давальницьких умовах”), а також порядок їх використання	Запропоновано систему позабалансових рахунків бухгалтерського обліку (02.2 “Товарно-матеріальні цінності за операціями з давальницькою сировиною”, 02.21 “Матеріали, прийняті для переробки”, 02.22 “Матеріали, передані у переробку”, 02.23 “Основна продукція, виготовлена з давальницької сировини”, 02.24 “Супутня продукція, виготовлена з давальницької сировини”, 02.25 “Відходи, отримані з переробки давальницької сировини), а також порядок їх використання
Узагальнення (баланс та звітність)	Удосконалено існуючі форми фінансової звітності в частині відображення операцій з давальницькою сировиною: ф. № 1 “Баланс”, ф. № 2 “Звіт про фінансові результати”, ф. № 5 “Примітки до річної фінансової звітності”	Розроблено форму внутрішньої звітності (ф. 1-ДС “Обсяги виробленої продукції з власної та давальницької сировини”) та удосконалено існуючу форму фінансової звітності № 5 “Примітки до річної фінансової звітності” в частині відображення операцій з давальницькою сировиною

Запропонований підхід базується на розвитку елементів методу бухгалтерського обліку і дозволяє відображати операції з давальницькою сировиною з урахуванням їх особливостей (сторона, яка передає початкову сировину (замовник), зберігає за собою право власності і на неї, і на готову продукцію, отриману внаслідок її переробки, а інша сторона (переробник) лише виконує роботи з переробки даної сировини за відповідну плату), що сприяє підвищенню інформаційної місткості облікової інформації про рух

давальницької сировини та послідовність її обробки для прийняття управлінських рішень щодо ефективності здійснення виробництва продукції на давальницьких умовах, а також посиленню рівня інформаційного забезпечення процесу формування статистичної звітності щодо таких операцій.

Повне облікове відображення у підприємства-замовника господарських операцій з виробництва продукції на давальницьких умовах забезпечується розробленим порядком формування первісної вартості такої продукції на окремому рахунку 29 “Продукція, виготовлена на давальницьких умовах” (рис. 2).

- 1 – передача давальницької сировини в переробку;
- 2, 3, 4 – оприбуткування готової продукції від переробника;
- 5 – оприбуткування залишків давальницької сировини і відходів;
- 6 – погашення забаргованості перед виконавцем (переробником) різними формами: грошовими коштами, готовою продукцією, давальницькою сировиною;
- 7, 8, 9, 10 – реалізація продукції, виготовленої на давальницьких умовах (видача заробітної плати готовою продукцією);
- 11 – списання продукції, виготовленої на давальницьких умовах, на власні потреби підприємства

Рис. 2. Облікове відображення формування первісної вартості продукції, виготовленої на давальницьких умовах

Для реалізації запропонованого облікового забезпечення формування статистичної звітності з виробництва промислової продукції розроблено облікові відомості, які містять кореспонденцію рахунків з урахуванням запропонованих розрізів аналітики, необхідних для заповнення статистичних звітів за формами №1П-НПП (за Номенклатурою промислової продукції до рахунків 23, 26, 701, 703, 022; “продукція з давальницької сировини” до рахунку 022) та №1-підприємництво (за видами економічної діяльності згідно КВЕД до рахунків 23, 26, 70, 712; “відходи” до рахунку 712; “продукція (роботи, послуги) з давальницької сировини” до рахунків 701, 703 (у замовника); “переробка давальницької сировини” до рахунку 703 (у переробника); “відходи” до рахунку 209; “відрядження” та “добові” до рахунку 372; “орендна плата”, “переробка давальницької сировини” “витрати на енергію” до рахунку 685 (у замовника); “вітчизняна сировина”, “імпортна сировина” до рахунку 022 (у

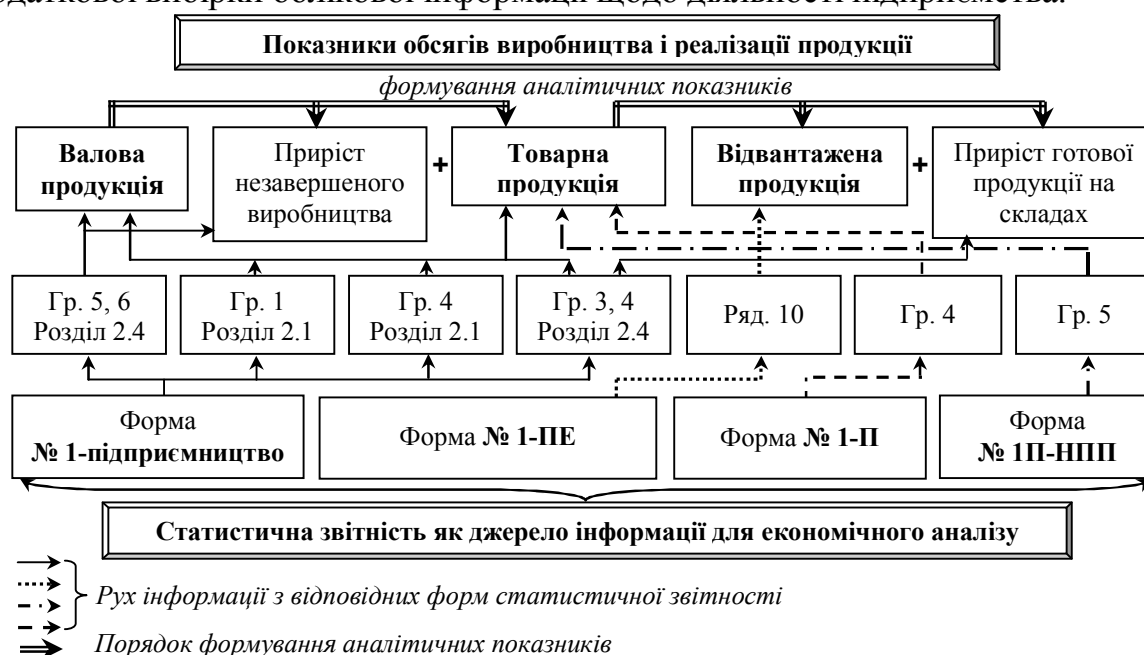
переробника)), що сприяє підвищенню оперативності й точності складання статистичної звітності на основі ув'язки її показників з даними бухгалтерського обліку.

Таким чином, використання ресурсного підходу до підготовки облікової інформації з виробництва продукції власними силами та на давальницьких умовах при формуванні статистичної звітності сприяє підвищенню ефективності прийняття управлінських рішень щодо здійснення операцій на давальницьких умовах.

У третьому розділі **“Розвиток економічного аналізу статистичної звітності промислових підприємств з виробництва продукції”** розглянуто теоретико-методичні засади економічного аналізу обсягів виробництва та реалізації промислової продукції на основі використання показників статистичної звітності.

Оцінка результатів виробничої діяльності підприємства передбачає насамперед визначення натуральних і вартісних показників обсягів виробництва і реалізації продукції (валова, товарна, відвантажена і реалізована продукція). Основним джерелом інформації для розрахунку зазначених показників є дані системи бухгалтерського обліку, в т.ч. показники статистичної звітності, яка, в існуючій практиці, як правило, не використовується аналітиками для вивчення зазначених показників.

Запропонований порядок формування показників обсягу виробництва і реалізації промислової продукції як об'єктів економічного аналізу на основі даних статистичної звітності (рис. 3) дозволяє оперативно їх розраховувати для аналізу динаміки, структури, ритмічності виробництва, виконання виробничої програми тощо, не здійснюючи при цьому додаткової вибірки облікової інформації щодо діяльності підприємства.

Рис. 3. Порядок формування вартісних показників обсягу виробництва і реалізації промислової продукції як об'єктів економічного аналізу

Ресурсний підхід до оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства дав змогу окреслити недоліки у застосуванні показників валової і товарної продукції в економічному аналізі ефективності використання виробничих ресурсів промислового підприємства. Зокрема, показники валової і товарної продукції містять ту частину вартості, яка створена за межами підприємства (уречевлена

праця) і перенесену живою працею із засобів виробництва на виготовлену продукцію, тобто вони не відображають дійсної зміни продуктивності праці, матеріаломісткості, дохідності, не усувають негативного впливу матеріаломісткості при асортиментному зрушенні у складі виробленої продукції, не характеризують продуктивність власних трудових ресурсів.

Зазначене дозволило обґрунтувати необхідність застосування в економічному аналізі статистичної звітності з виробництва промислової продукції показника доданої вартості в частині аналізу динаміки створеної доданої вартості, її факторного аналізу та розрахунку групи аналітичних показників: для оцінки структури доданої вартості (рентабельність доданої вартості, частка особистих доходів, частка доходу на відновлення основного капіталу); для аналізу ефективності ресурсовикористання (продуктивність праці, фондівіддача, коефіцієнт оборотності виробничих запасів); для визначення виробничої залежності та автономії праці (матеріаломісткість, матеріаловіддача), що сприяє прийняттю ефективних рішень щодо управління випуском промислової продукції та оцінки діяльності підприємства в цілому.

Недостатній рівень використання в комплексному економічному аналізі виробничої діяльності підприємства інформаційних ресурсів статистичної звітності з виробництва промислової продукції сприяв виділенню основних напрямів її аналізу (табл. 3).

Таблиця 3. Запропонований методичний підхід до аналізу статистичної звітності з виробництва промислової продукції

<i>№ форми</i>	<i>Етапи аналізу статистичної звітності</i>
<i>1</i>	<i>2</i>
ІП-НПП	<ul style="list-style-type: none"> - аналіз динаміки випуску продукції за окремими позиціями номенклатури промислової продукції (НПП); - аналіз структури випуску в частині визначення часток продукції виготовленої з власної і давальницької сировини за НПП; - визначення частки продукції, призначеної для збуту (товарна продукція у натуральному виразі), у загальному випуску промислової продукції за НПП; - аналіз динаміки обсягів продукції, призначеної для збуту за НПП; - аналіз структури обсягу і вартості продукції, виробленої з власної сировини і призначеної для збуту, за НПП в частині визначення питомої ваги реалізованої продукції, використаної для внутрішніх потреб та залишків на складах
І-під-приємство	<ul style="list-style-type: none"> - визначення показників обсягів виробництва і реалізації промислової продукції (валової, товарної і відвантаженої продукції); - факторний аналіз товарної і валової продукції; - аналіз динаміки і структури обсягів реалізованої продукції за видами промислової діяльності і в цілому; - аналіз динаміки і структури обсягів реалізованої продукції, виготовленої з давальницької сировини, за видами промислової діяльності і в цілому; - визначення частки продукції, виготовленої на давальницьких умовах, у загальній виручці за видами промислової діяльності і в цілому; - аналіз динаміки і структури продукції власного виробництва для внутрішніх потреб підприємства за видами промислової діяльності і в цілому; - аналіз динаміки і структури залишків незавершеного виробництва та готової продукції за видами промислової діяльності і в цілому;

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> - аналіз доданої вартості, створеної промисловим підприємством за звітний період; - аналіз динаміки і структури операційних витрат з реалізованої продукції та окремо її елементів за видами промислової діяльності і в цілому; - визначення динаміки якісних ресурсних показників ефективності (продуктивності праці, продукції на 1 грн. оплати праці, матеріаловіддачі, амортизаційної віддачі); - співставлення приросту ресурсів в розрахунку на 1 % приросту обсягів виробництва

Удосконалені методичні положення економічного аналізу виробництва та реалізації промислової продукції дозволяє правильно обрати стратегію виробництва, відповідні обсяги випуску продукції, стабільний і розширений обсяг збуту продукції для досягнення учасниками виробничої діяльності своїх фінансових цілей.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретичних і розробці практичних рекомендацій з удосконалення облікового забезпечення формування та аналізу статистичної звітності з виробництва продукції промислових підприємств. Основні висновки, що підтверджують результати проведеного дослідження, полягають в наступному:

1. Наявність термінологічної неузгодженості в частині визначення сутності звітності зумовили необхідність уточнення відповідного понятійного апарату. Обґрунтований триєдиний підхід до трактування поняття звітності визначає його сутність з різних позицій: з наукових засад бухгалтерського обліку – як елемента методу; з позиції управління для цілей планування, аналізу, контролю на мікро- і макрорівнях – як інформаційного джерела; з організаційного забезпечення статистичного спостереження як форми збору необхідної інформації. Наведене уточнення сприяє узгодженості понятійного апарату та дозволяє встановити напрями ефективного застосування звітності для покращення практики організації обліку та підготовки бухгалтерів.

2. Відсутність однозначного поділу звітності на групи та види призводить до неоднакового розуміння їх змісту різними користувачами. Уточнені підходи до класифікації звітності та обґрунтовані види статистичної звітності (за напрямами подання: загальнодержавна та відомча; за специфікою об'єктів спостереження: галузева та звітність за об'єктами), дозволили визначити зв'язок між ними та рівень облікового забезпечення формування статистичної звітності.

3. Обґрунтування рівнів деталізації облікової інформації для формування досліджуваних статистичних звітів з виробництва промислової продукції потребує вирішення неврегульованих питань щодо їх заповнення. Визначені напрями вирішення існуючих недоліків в частині узгодження: назв окремих показників з їх інформаційним наповненням; застосування назв аналогічних показників та оцінки їх складових у різних формах звітності та інструкціях щодо їх заповнення забезпечують однозначний підхід до процесу формування таких показників в системі звітності підприємства.

4. Неврегульованість питання порядку формування інформації щодо обсягів виробленої промислової продукції на макроекономічному рівні в частині визначення показника валової доданої вартості з даних бухгалтерського обліку призводить до недооцінювання місця статистичної звітності у забезпеченні управління промисловістю

на мікро- і макрорівнях. Розроблений порядок інтерпретації облікової інформації суб'єктів господарювання щодо виробництва промислової продукції через систему показників статистичної звітності з метою узагальнення її на макроекономічному рівні забезпечує органи виконавчої влади статистичною інформацією для виявлення закономірностей розвитку і тенденцій економіки країни.

5. Недосконалість організаційно-методичних положень бухгалтерського обліку виробництва промислової продукції для цілей формування показників статистичної звітності в частині відсутності їх законодавчого регулювання зумовила необхідність розробки комплексного облікового забезпечення формування статистичної звітності з використанням ресурсного підходу, який полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо порядку застосування елементів методу бухгалтерського обліку при відображенні процесу виробництва промислової продукції як власними силами з використанням власної і давальницької сировини, так і на давальницьких умовах, що дозволило виділити об'єкти аналітичного обліку для формування статистичної звітності (за видами промислової діяльності та номенклатурою продукції).

6. Відсутність науково обґрунтованої класифікації промислової продукції для визначення напрямів інтеграції даних бухгалтерського обліку та показників статистичної звітності обумовила необхідність виділення класифікаційних ознак, зокрема, для цілей бухгалтерського обліку (за формою, за ступенем готовності, за складністю, за типом виробництва), економічного аналізу, статистичного спостереження (для цілей формування статистичної звітності; за набором ресурсів, що використовуються у процесі виробництва; за статистичними класифікаціями) та макророзрахунків (для побудови системи національних рахунків), що дозволило визначити види промислової продукції, які є визначальними для розрахунку макропоказників через систему показників статистичної звітності і є основою побудови відповідної системи аналітичних рахунків.

7. Використання різних підходів до побудови аналітичного обліку для заповнення статистичної звітності ускладнює порядок формування її показників. Тому для забезпечення оперативного і точного формування статистичної звітності розроблено пакет внутрішньої документації, зокрема облікові відомості, які містять кореспонденції рахунків з урахуванням запропонованих розрізів аналітики (за Номенклатурою промислової продукції; за видами економічної діяльності згідно КВЕД; обсяг реалізованих відходів; операції з давальницькою сировиною; за замовниками переробки давальницької сировини; за видами операційних витрат тощо), необхідних для заповнення статистичних звітів за формами № 1П-НПП та № 1-підприємство, що сприяє отриманню достовірної статистичної інформації для прийняття ефективних економічних рішень щодо управління промисловістю.

8. Недостатній розвиток методичних засад бухгалтерського обліку процесу виготовлення промислової продукції на давальницьких умовах зумовлює неповноту інформаційного забезпечення процесу формування статистичної звітності. Розроблений пакет первинної документації щодо відвантаження (оприбуткування) давальницької сировини і результатів її переробки, процесу виробництва продукції, виготовленої з давальницької сировини, здачі (приймання) виконаних робіт з

переробки такої сировини забезпечує підвищення достовірності відображення в бухгалтерському обліку замовника і переробника операцій з давальницькою сировиною. Визначений порядок використання підходів та методів оцінки для визначення вартості продуктів переробки давальницької сировини та виконаних робіт з її переробки; побудована система балансових (у замовника) і позабалансових (у переробника) рахунків для обліку таких операцій; удосконалені форми фінансової та розроблені форми внутрішньої звітності у замовника та переробника забезпечують реалізацію запропонованого облікового забезпечення формування статистичної звітності з використанням ресурсного підходу.

9. Обґрунтування важливості використання статистичної звітності для розрахунку вартісних показників обсягу виробництва і реалізації продукції обумовили необхідність удосконалення порядку їх формування. Запропоноване інформаційне забезпечення обчислення вартісних і натуральних показників обсягу виробництва і реалізації промислової продукції на основі даних статистичної звітності дозволяє оперативно розраховувати необхідні показники для аналізу їх динаміки, структури, виконання виробничої програми, ритмічності виробництва тощо, не здійснюючи при цьому додаткової вибірки облікової інформації щодо діяльності підприємства.

10. Нерозробленість методичних підходів економічного аналізу статистичної звітності звужує інформаційну базу оцінки стану діяльності виробничих підприємств. Запропоновані напрями удосконалення методичних положень економічного аналізу статистичної звітності з виробництва промислової продукції в частині використання показника доданої вартості дозволили обґрунтувати необхідність визначення комплексу аналітичних показників для оцінки структури доданої вартості; аналізу ефективності використання виробничих ресурсів; визначення виробничої залежності, що сприяє прийняттю економічних рішень щодо управління випуском промислової продукції та ефективності використання ресурсів підприємства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Іваненко В.О. Напрями оптимізації процесів звітування господарюючих суб'єктів / В.О. Іваненко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економічні науки. – 2008. – № 1. – С. 109-114 (0,98 друк. арк.).

2. Шигун М.М. Види звітності підприємств: підходи до їх класифікації / М.М. Шигун, В.О. Іваненко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнар. зб.наук. праць. Серія: бухгалтерський облік, контроль і аналіз / Відповідальний редактор д.е.н., проф. Ф.Ф.Бутинець. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – Вип. 3 (12) – С. 432-443 (загальний обсяг 0,81 друк. арк., особисто автору належить 0,41 друк. арк.: систематизовано існуючі підходи до класифікації звітності підприємства та удосконалено класифікацію статистичної звітності).

3. Іваненко В.О. Аналіз стану наукових досліджень щодо удосконалення системи показників звітності підприємства / В.О. Іваненко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економічні науки. – 2009. – № 3. – С. 67-74 (0,99 друк. арк.).

4. Іваненко В.О. Систематизація наукових досліджень з проблем звітності підприємства / В.О. Іваненко, І.В. Семчук // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економічні науки. – 2009. – № 4. – С. 53-64 (загальний обсяг 1,49 друк. арк., особисто автору належить 0,98 друк. арк.: проведено критичний аналіз та систематизацію публікацій у наукових вісниках, збірниках наукових праць і матеріалах конференцій, які присвячені питанням удосконалення системи показників статистичної звітності підприємства).

5. Іваненко В.О. Особливості формування показника ВВП виробничим методом: обліковий аспект / В.О. Іваненко // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С.І. Шкарбан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавництво Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2010. – Вип. 5. – С. 103-107 (0,38 друк. арк.).

6. Іваненко В.О. Побудова макропоказників щодо обсягу виробництва промислової продукції: обліковий аспект / В.О. Іваненко // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: економічні науки. – 2010. – № 4. Т. 1 (154). – С. 92-96 (0,53 друк. арк.).

7. Іваненко В.О. Звітність як елемент методу бухгалтерського обліку та форма статистичного спостереження / В.О. Іваненко // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: економічні науки. – 2010. – № 2 (52). – С. 104-112 (0,99 друк. арк.).

8. Іваненко В.О. Інтерпретація облікової інформації про обсяги виробництва промислової продукції через систему показників статистичної звітності / В.О. Іваненко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнар. зб.наук. праць. Серія: бухгалтерський облік, контроль і аналіз / Відповідальний редактор д.е.н., проф. Ф.Ф.Бутинець. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – Вип. 2 (17) – С. 118-130 (0,95 друк. арк.).

9. Іваненко В.О. Особливості обліку операцій з давальницькою сировиною / В.О. Іваненко // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С.І. Шкарбан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавництво Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2010. – Вип. 7. – С. 411-413 (0,32 друк. арк.).

10. Іваненко В.О. Облікове відображення виготовлення промислової продукції на давальницьких умовах / В.О. Іваненко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економічні науки. – 2010. – № 4 (54). – С. 89-93 (0,62 друк. арк.).

11. Замула І.В. Аналіз обсягів виробництва промислової продукції на основі даних статистичної звітності / І.В. Замула, В.О. Іваненко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнар. зб.наук. праць. Серія: бухгалтерський облік, контроль і аналіз / Відповідальний редактор д.е.н., проф. Ф.Ф.Бутинець. – Житомир: ЖДТУ, 2011. – Вип. 1(19) – С. 166-173 (загальний обсяг 0,51 друк. арк., особисто автору належить 0,25 друк. арк.: запропоновано порядок формування основних вартісних показників, що характеризують обсяги виробництва і реалізації промислової продукції, на основі використання форм статистичної звітності).

Тези доповідей на конференціях

12. Іваненко В.О. Пізнання соціальних явищ за допомогою статистичних методів: філософський аспект: матеріали междунар. науч.-практ. конф. [“Актуальные проблемы научных исследований – 2007”]. Том 2. Экономические науки, (Днепропетровск, 15-30 июня 2007 р.) / В.О. Іваненко. – Днепропетровск: Наука и образование, 2007. – С. 23-25 (0,12 друк. арк.).

13. Іваненко В.О. Користувачі статистичної інформації: зб. тез та текстів виступів на VI-й всеукр. наук. конф., присвяченій видатним вченим в галузі бухгалтерського обліку д.е.н., проф. І.В. Малишеву, д.е.н., проф. П.П. Німчинову [“Зимові читання, присвячені ідеям П.П. Німчинова та І.В. Малишева”], (Житомир, 27-28 лют. 2008 р.) / В.О. Іваненко / М-во освіти і науки України, Житомир. держ. технолог. ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – С. 40-43 (0,27 друк. арк.).

14. Іваненко В.О. Статистична звітність: зв'язок мікро- і макрорівнів: матеріали та тези виступів VII-ої міжнар. наук. конф. [“Наукові бухгалтерські школи світу: еволюція, сучасний стан, перспективи розвитку”], (Житомир, 3-4 лист. 2008 р.) / В.О. Іваненко / Міністерство освіти і науки України, Житомир. держ. технолог. ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – С. 181-184 (0,15 друк. арк.).

15. Іваненко В.О. Напрями удосконалення процесу складання статистичної звітності промисловими підприємствами: materiały V Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji [“Strategiczne pytania światowej nauki – 2009”], Volume 3. Ekonomiczne nauki. (Przemysł, 7-15 lutego 2009 r.) / В.О. Іваненко / – Przemysł: Nauka i studia, 2009. – С. 45-47 (0,18 друк. арк.).

16. Іваненко В.О. Бухгалтерська звітність Франції та України: порівняльний аспект: матеріали та тези виступів VIII міжнар. наук. конф. [“Мовні стратегії у формуванні світової бухгалтерської еліти”], (Житомир, 15-16 жовт. 2009 р.) / В.О. Іваненко / Міністерство освіти і науки України, Житомир. держ. технолог. ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2009. – С. 154-158 (0,45 друк. арк.).

17. Іваненко В.О. Формування ВВП за інституційними секторами економіки: обліковий аспект: зб. тез та текстів виступів на VIII-й всеукр. наук. конф., присвяченій видатним вченим в галузі бухгалтерського обліку д.е.н., проф. І.В. Малишеву, д.е.н., проф. П.П. Німчинову [“Зимові читання, присвячені ідеям П.П. Німчинова та І.В. Малишева”], (Житомир, 24-25 лют. 2010 р.) / В.О. Іваненко / М-во освіти і науки України, Житомир. держ. технолог. ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – С. 26-29 (0,18 друк. арк.).

18. Іваненко В.О. Формування облікової інформації щодо ВВП як основного показника вимірювання обсягу виробництва на макрорівні / В.О. Іваненко // Проблеми бухгалтерського обліку в Україні: збірник тез і матеріалів науково-практичної конференції, присвячених Дню бухгалтера (Житомир, 16 липня 2010 р.) / М-во освіти і науки України, Житомир. держ. технолог. ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – С. 61-63 (0,16 друк. арк.).

19. Іваненко В.О. Операції з давальницькою сировиною: обліковий аспект: матеріали та тези виступів IX-ї міжнар. наук. конф. [“Нові концепції розвитку бухгалтерського обліку, аналізу і контролю в умовах економічних змін”], (Житомир,

25 лют. 2010 р.) / В.О. Іваненко / Міністерство освіти і науки України, Житомир. держ. технолог. ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – С. 323-325 (0,15 друк. арк.).

20. Іваненко В.О. Статистична звітність як інформаційне джерело для аналізу обсягів виробництва і реалізації промислової продукції: зб. тез та текстів виступів на ІХ-й всеукр. наук. конф., присвяченій видатним вченим в галузі бухгалтерського обліку д.е.н., проф. І.В. Малишеву, д.е.н., проф. П.П. Німчинову [“Зимові читання, присвячені ідеям П.П. Німчинова та І.В. Малишева”], (Житомир, 23-24 лют. 2011 р.) / В.О. Іваненко / М-во освіти і науки України, Житомир. держ. технолог. ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2011. – С. 124-126 (0,16 друк. арк.).

Інші видання

21. Олійник О.В. Доходи і витрати в бухгалтерському обліку: історичний аспект / О.В. Олійник, В.О. Іваненко // Бухгалтерський облік: історичний аспект. Результати дисертаційних досліджень Житомирської наукової бухгалтерської школи: Монографія. – Житомир: ЖДТУ, 2006. – 620 с. – С. 59-62 (загальний обсяг 40,7 друк. арк., особисто автору належить 0,5 друк. арк.: проведено ретроспективний аналіз підходів до бухгалтерського обліку витрат на виробництво продукції та визначено напрями невирішених питань).

22. Орлов І.В. Звітність підприємств: [Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит”] // Під заг. ред. [і з передм.] Ф.Ф. Бутинця. – [3-є вид., допов. і перероб.]. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – 484 с. – С. 336-394. (загальний обсяг 31,6 друк. арк., особисто автору належить 1,12 друк. арк.: визначено зміст і призначення статистичної звітності; розкрито особливості порядку складання окремих форм статистичної звітності).

23. Орлов І.В. Статистика: [Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів] / І.В. Орлов, В.О. Іваненко // Під заг. ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ЖДТУ, 2009. – 292 с. – С. 42-65 (загальний обсяг 21,91 друк. арк., особисто автору належить 0,67 друк. арк.: узагальнено основні види та способи статистичного спостереження; визначено особливості статистичної звітності як організаційної форми статистичного спостереження).

24. Іваненко В.О. Облікова інформація як основа статистичного дослідження / В.О. Іваненко // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Випуск 262: в 12 т. – Т. XL. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2010. – С. 2786-2794 (0,54 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Іваненко В.О. Облікове забезпечення формування та аналізу статистичної звітності з виробництва продукції промислових підприємств. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Житомирський державний технологічний університет. – Житомир, 2011.

Дисертація присвячена обґрунтуванню теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій з удосконалення облікового забезпечення формування та аналізу статистичної звітності з виробництва продукції промислових підприємств.

Уточнено зміст поняття “звітність” і розширено класифікаційні ознаки статистичної звітності. Визначено неврегульовані питання щодо заповнення окремих форм статистичної звітності та напрями їх вирішення. Обґрунтовано

порядок підготовки облікової інформації для обчислення показника валової доданої вартості через систему показників статистичної звітності. Розроблено комплексне облікове забезпечення формування статистичної звітності з виробництва промислової продукції на основі використання ресурсного підходу, зокрема запропоновано методичні положення бухгалтерського обліку виробництва продукції власними силами (з використанням власної та давальницької сировини), а також на давальницьких умовах. Визначено порядок формування показників обсягу виробництва і реалізації промислової продукції (валової, товарної і відвантаженої) на основі даних статистичної звітності. Удосконалено методичне забезпечення використання показника доданої вартості, розрахованого з даних статистичної звітності, в аналізі господарської діяльності підприємства.

Ключові слова: звітність, статистична звітність, валова додана вартість, виробництво промислової продукції, облік виробництва продукції на давальницьких умовах, ресурсний підхід, аналіз статистичної звітності з виробництва продукції.

АННОТАЦИЯ

Иваненко В.А. Учетное обеспечение формирования и анализа статистической отчетности по производству продукции промышленных предприятий. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Житомирский государственный технологический университет. – Житомир, 2011.

Объектом исследования являются операции по бухгалтерскому учету процесса производства продукции промышленных предприятий и отражение его результатов в статистической отчетности.

Предметом исследования является совокупность теоретико-методических вопросов учетного обеспечения формирования и анализа статистической отчетности предприятий перерабатывающей промышленности по производству продукции.

Для устранения несогласованности терминологического аппарата обоснован триединый подход к определению сущности понятия «отчетность», в основу которого положены следующие позиции: первая вытекает из научно обоснованных принципов бухгалтерского учета, в соответствии с которыми отчетность является неотъемлемым элементом метода бухгалтерского учета, вторая – с позиции управления, в частности, для целей планирования, анализа, контроля, как на микро-, так и на макроуровне экономики, отчетность является источником обеспечения информационных потребностей ее пользователей в виде системы отчетных показателей, и третья – с точки зрения организационных потребностей статистического наблюдения, для которого отчетность является основной формой сбора необходимой информации.

Систематизация существующих подходов к классификации отчетности позволила уточнить основные ее виды, а также обосновать классификационные признаки статистической отчетности, в частности, по направлению предоставления (общегосударственная и ведомственная), по специфике объектов наблюдения (отраслевая и за объектами), что позволило уточнить роль учетных данных в подготовке и анализе статистической отчетности.

Анализ современной национальной практики порядка формирования показателей статистической отчетности относительно объемов производства промышленной продукции позволил обосновать неурегулированные вопросы относительно заполнения отдельных форм статистической отчетности и направления их решения в части согласования: названий отдельных показателей с их информационным наполнением; применение названия аналогичных показателей и оценки их составляющих в разных формах отчетности и инструкциях относительно их заполнения.

По результатам исследования взаимосвязи между бухгалтерским учетом и подготовкой управленческих решений на уровне страны обоснован порядок подготовки учетной информации для вычисления показателя валовой добавленной стоимости через систему показателей статистической отчетности, что позволило определить добавленную стоимость как объект аналитического исследования на уровне предприятия.

Для разработки документального обеспечения подготовки учетной информации относительно производства промышленной продукции с целью составления статистической отчетности усовершенствована классификация промышленной продукции в части определения ее видов за объектами бухгалтерского учета, статистического наблюдения, экономического анализа и макрорасчетов, что позволило выделить основные классификационные признаки промышленной продукции (в частности, для целей формирования статистической отчетности; по набору ресурсов, используемых в процессе производства; по статистическим классификациям), применение которых позволяет обосновать необходимые аналитические разрезы учетной информации для составления статистической отчетности.

Несовершенство организационно-методических положений бухгалтерского учета производства промышленной продукции для целей формирования показателей статистической отчетности позволило обосновать ресурсный подход к идентификации объектов учета в комплексном учетном обеспечении формирования статистической отчетности об производстве промышленной продукции, которая заключается в теоретическом обосновании и разработке практических рекомендаций относительно порядка применения элементов метода бухгалтерского учета при отражении процесса производства промышленной продукции как собственными силами с использованием собственного и давальческого сырья, так и на давальческих условиях. В частности, разработан пакет первичной документации относительно движения давальческого сырья и результатов его переработки; обоснован порядок использования подходов и методов оценки для определения стоимости продуктов переработки давальческого сырья и выполненных работ по его переработке; разработана система балансовых (у заказчика) и внебалансовых (у предприятия, осуществляющего переработку) счетов для учета таких операций; усовершенствованы существующие формы финансовой отчетности у заказчика и переработчика и разработана форма внутренней отчетности для переработчика, которая отражает результаты производственного процесса с использованием собственного и давальческого сырья.

На основе расширения информационной базы аналитического исследования показателями статистической отчетности предложен порядок формирования натуральных и стоимостных показателей объема производства и реализации

промышленной продукции (валовой, товарной и отгруженной продукции) на основе данных статистической отчетности, что позволяет оперативно формировать аналитическую информацию для управления производством и повысить обоснованность и эффективность управленческих решений.

Для принятия решений относительно управления выпуском продукции и оценки деятельности усовершенствованы методические положения использования показателя добавленной стоимости в анализе хозяйственной деятельности предприятий, рассчитанного на основании статистической отчетности.

Ключевые слова: отчетность, статистическая отчетность, валовая добавленная стоимость, производство промышленной продукции, учет производства продукции на давальческих условиях, ресурсный подход, анализ статистической отчетности по производству продукции.

ANNOTATION

Ivanenko V.O. Accounting provision for compiling and analysis of statistical reporting on production of manufacturing enterprises. – Manuscript.

Thesis for obtaining the scientific degree of candidate of economic sciences on the specialty 08.00.09 – accounting, analysis and auditing (by the branches of economic activity). – Zhytomyr State Technological University. – Zhytomyr, 2011.

The thesis is devoted to the grounding of the theoretical issues and development of practical recommendations aimed at improving the accounting provision for compiling and analysis of statistical reporting on production of manufacturing enterprises.

The essence of the concept “reporting” has been specified as well as the classification clusters of statistic reporting have been expanded. The unregulated issues on filling some forms of statistical statements as well as the directions of their solving have been detected. The order of the accounting information preparation with a view to calculate the gross added value index through the system of statistical reporting indexes has been grounded. The complex accounting provision for compiling the statistical reporting on manufacturing production on the basis of the resource approach has been worked out. Particularly the methodic issues of accounting for production (using own raw materials and raw materials supplied by the customer), as well as for production under the conditions of commission have been developed.

The order of forming the rates of output and sales of industrial products (gross, commodity and shipments) on the basis of statistical reporting has been determined. The methodical issues of using in economic analysis of the added value index calculated from the statistical reporting have been improved.

Key words: statements, statistical reporting, gross added value, industrial production, accounting for production under the conditions of commission, resource approach, analysis of statistical reporting on production.